

“Tam giác phát triển” trong không gian hội nhập ba nước Việt Nam - Lào - Cam-pu-chia

NGUYỄN THỊ THANH VÂN*

Quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội khu vực biên giới ba nước Cam-pu-chia - Lào - Việt Nam (gọi tắt là Tam giác phát triển Cam-pu-chia - Lào - Việt Nam hay Tam giác phát triển) được triển khai trên thực tế và thu được những kết quả ban đầu. Đây được coi là cơ sở quan trọng góp phần thúc đẩy nền kinh tế của mỗi nước phát triển, hội nhập ngày càng sâu rộng hơn với khu vực và thế giới.

Tam giác phát triển: những tiềm năng lớn

Tam giác phát triển có vị trí chiến lược quan trọng trong quan hệ hợp tác giữa ba nước Việt Nam, Lào và Cam-pu-chia. Vùng Tam giác phát triển bao gồm 13 tỉnh nằm ở khu vực biên giới của ba nước, có nhiều nét tương đồng về điều kiện tự nhiên, kinh tế và xã hội, với tổng diện tích khoảng 144,2 nghìn km², dân số trên 7 triệu người. Các tỉnh trong Tam giác phát triển hầu như đều có đường biên giới chung từng đôi một và đã hình thành các cặp cửa khẩu quan trọng.

Tam giác phát triển là khu vực có tiềm năng đất nông nghiệp, đặc biệt có diện tích đất đỏ ba-dan lớn (khoảng 1,6 triệu héc-ta); có điều kiện tự

nhiên thuận lợi để phát triển một tập đoàn cây trồng, vật nuôi nhiệt đới và một số cây, con có nguồn gốc ôn đới phong phú, đa dạng, đặc biệt là một số cây công nghiệp lâu năm có giá trị kinh tế cao, như cà-phê, cao-su, điều, hồ tiêu... và chăn nuôi gia súc lớn...

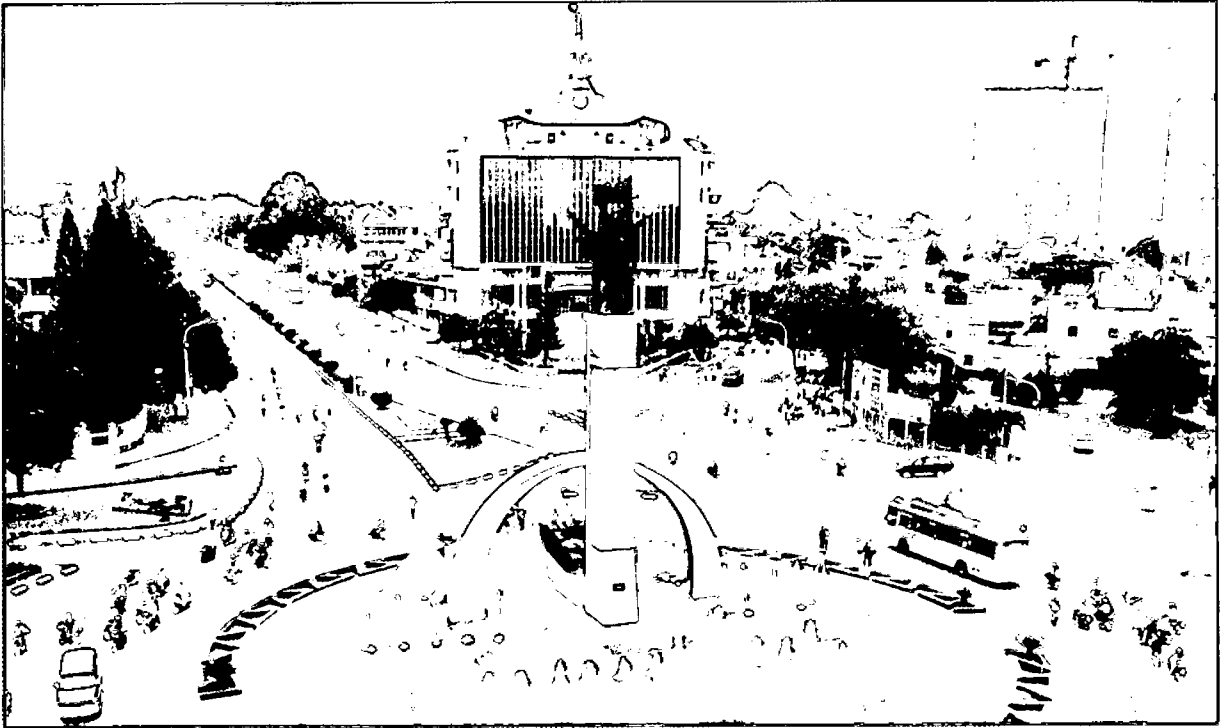
Tại một số tỉnh của Tam giác phát triển đã hình thành nên nông nghiệp hàng hóa, nông, lâm nghiệp đa dạng, thúc đẩy phát triển công nghiệp chế biến và dịch vụ. Bên cạnh sản xuất lương thực, tại đây đã hình thành các vùng cây công nghiệp hàng hóa tập trung, như cà-phê, điều, cao-su... Chăn nuôi, đặc biệt là chăn nuôi gia súc lớn phát triển khá và có khả năng phát triển nhanh hơn trong

thời gian tới. Đây là một trong những yếu tố để tăng cường giao lưu kinh tế và hợp tác phát triển giữa ba nước.

Hệ thống trục giao thông chính đã được hình thành trong Tam giác phát triển nối liền giữa ba nước tới các cảng biển quan trọng ở miền Trung của Việt Nam, như đường 78 (Cam-pu-chia), đường 18 (Lào) nối với đường 19, 24, 25 (Việt Nam)..., tạo điều kiện thu hẹp khoảng cách cả về địa lý, tiếp cận thị trường... Các trục chính này đảm nhận vai trò của các hành lang “Đông - Tây”.

Những kết quả ban đầu trong phát triển kinh tế - xã

* Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Thành phố Buon Ma Thuot (tỉnh Đắk Lắk) - một trong những tỉnh nằm trong không gian hội nhập ba nước Việt Nam - Lào - Cam-pu-chia

NGUỒN: TƯ LIỆU

hội tại khu vực này góp phần bảo vệ, gìn giữ an ninh, trật tự an toàn xã hội, tạo lòng tin cho nhân dân yên tâm sản xuất, và là yếu tố quan trọng để thu hút đầu tư từ bên ngoài.

Những kết quả hợp tác đạt được tại Tam giác phát triển

Về kinh tế, quá trình hợp tác phát triển thời gian qua giúp trao đổi thương mại trong Tam giác phát triển mạnh mẽ. Việc tăng cường thu hút các nguồn vốn đầu tư vào khu vực này đã thúc đẩy kinh tế của 13 tỉnh thuộc khu vực Tam giác phát triển, đồng thời góp phần nâng cao hơn nữa quan hệ hợp tác kinh tế giữa ba nước. Việt Nam là nước đầu tư nhiều

nhất tại Tam giác phát triển với 248 dự án đầu tư trực tiếp tại Lào, tổng vốn đầu tư đăng ký khoảng 4,7 tỷ USD, trong đó có 61 dự án đầu tư vào Khu vực tam giác trên đất Lào với số vốn gần 2,3 tỷ USD. Các dự án tập trung chủ yếu vào lĩnh vực nông - lâm nghiệp, khai khoáng, công nghiệp chế biến chế tạo, sản xuất điện, xây dựng, kinh doanh khách sạn, tài chính ngân hàng. Tại Cam-pu-chia, Việt Nam đầu tư 143 dự án với tổng số vốn hơn 3,2 tỷ USD, trong đó hơn một phần tư số dự án nằm trong Khu vực tam giác phát triển thuộc Cam-pu-chia có trị giá gần 2,2 tỷ USD. Phần lớn các dự án đầu tư vào trồng

cây công nghiệp, xây dựng, khai khoáng và thủy điện⁽¹⁾. Các dự án đầu tư của Việt Nam góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế của địa phương, đóng góp cho nguồn thu ngân sách nhà nước, tạo việc làm cho lao động tại địa phương, cải thiện kết cấu hạ tầng với các công trình điện, đường, trường, trạm. Bên cạnh đó, các doanh nghiệp Lào, Cam-pu-chia cũng chú trọng đầu tư khá nhiều dự án tại Tam giác phát triển, tuy quy mô các dự án còn nhỏ.

(1) <http://vov.vn/kinh-te/hoi-nghi-xuc-tien-thuong-mai-dau-tu-du-lich-campuchia-laoviet-nam-350831.vov>

Về y tế, các tỉnh trong khu vực phát triển này chủ động hỗ trợ công tác phòng, chống dịch bệnh và chăm sóc sức khoẻ nhân dân tại khu vực biên giới; phối hợp triển khai lĩnh vực kiểm dịch y tế tại các cửa khẩu; tổ chức tiếp nhận, khám và điều trị cho các bệnh nhân các tỉnh biên giới của ba nước

Về giáo dục, hoạt động trao đổi đào tạo cho các cán bộ, lưu học sinh và sinh viên, hỗ trợ tập huấn, đào tạo đội ngũ y bác sỹ, y tá, giáo viên...; đào tạo giáo dục phổ thông và đào tạo nghề cho thanh niên tại các cơ sở dạy nghề giữa các tỉnh trong khu vực trong thời gian qua tiếp tục được tăng cường, góp phần nâng cao dân trí, chất lượng nguồn nhân lực cho Tam giác phát triển.

Công tác thông tin, tuyên truyền tại Tam giác phát triển đã có những chuyển biến tích cực, bên cạnh việc củng cố những kết quả đạt được, thực hiện tốt công tác tuyên truyền, giáo dục, phổ biến chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước; trật tự an toàn giao thông, an toàn vệ sinh thực phẩm..., góp phần làm cho nhân dân ba nước trong vùng hiểu biết lẫn nhau hơn và có được sự liên kết, hợp tác và nỗ lực hơn vì sự phát triển của khu vực.

Lĩnh vực giảm nghèo được triển khai đồng bộ, nhiều mô

Tam giác phát triển được hình thành nhằm phát huy được lợi thế so sánh của khu vực này thúc đẩy hội nhập ba nước, và rộng hơn là khu vực Đông Nam Á; định hướng hợp tác phát triển các lĩnh vực chủ yếu; xây dựng các chương trình, dự án hợp tác, liên kết hỗ trợ giữa các tỉnh; sử dụng có hiệu quả các nguồn lực của mỗi tỉnh, mỗi nước vào mục tiêu thúc đẩy phát triển nhanh, bền vững; giải quyết tốt các vấn đề xã hội, bảo vệ môi trường sinh thái; đóng góp thiết thực vào việc tăng cường hợp tác kinh tế giữa ba nước.

hình xóa đói, giảm nghèo hiệu quả được xây dựng và nhân rộng ở các địa phương đã tạo thêm việc làm, tăng thu nhập, giúp nhiều hộ thoát nghèo bền vững, giúp các hộ gia đình và địa phương lựa chọn được việc làm, cây trồng, vật nuôi phù hợp.

Về quy hoạch và hợp tác bảo vệ môi trường, các tỉnh đã chủ động hợp tác trong vấn đề bảo vệ rừng, ngăn chặn phá rừng làm nương rẫy, bảo vệ đa dạng sinh học, bảo vệ nguồn nước; cùng tham gia giám sát, kiểm soát việc vận chuyển, buôn bán động thực vật hoang dã xuyên biên giới, kiểm soát ô nhiễm xuyên biên giới... thông qua các hội nghị, hội thảo.

Về vấn đề an ninh - quốc phòng, biên giới, tình hình kinh tế - xã hội, quốc phòng - an ninh, chính trị, trật tự an toàn xã hội trên địa bàn cơ

bản ổn định và phát triển bền vững, công tác phân giới, cắm mốc trong khu vực đã được các bên tích cực triển khai thực hiện.

Bên cạnh những kết quả đạt được, vùng Tam giác phát triển còn đối mặt với nhiều khó khăn, bất cập. Đó là:

- Công tác lập kế hoạch bố trí cây trồng vật nuôi, lập kế hoạch đầu tư còn nhiều hạn chế do thiếu các nghiên cứu điều tra cơ bản về nông lâm nghiệp như đất đai, nguồn nước, tài nguyên rừng, kinh tế xã hội...; hệ thống số liệu thống kê chưa đầy đủ và liên tục, thiếu các trạm quan trắc khi tượng thủy văn cần thiết.

- Sự thiếu hụt về kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội và thương mại, nhất là vùng sâu vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số. Sự thiếu hụt này càng trở nên cấp bách hơn trước yêu cầu phát triển nhanh của nền kinh tế. Đây là đặc điểm nổi bật của vùng Tam giác phát triển Cam-pu-chia - Lào - Việt Nam. Kết cấu hạ tầng nông nghiệp và nông thôn đặc biệt hệ thống thủy lợi và giao thông nông thôn chưa đáp ứng được yêu cầu sản xuất và đời sống.

- Kinh tế của khu vực phát triển còn chậm, mất cân đối và không bền vững; chưa khai thác hiệu quả tiềm năng, thế mạnh của từng

vùng. Các vùng kinh tế động lực phát triển chậm, sản phẩm hàng hóa chưa cao. Đời sống của một bộ phận lớn nông dân là đồng bào dân tộc, sống ở vùng biên giới còn gặp nhiều khó khăn.

- Tỷ lệ dân số sống bằng nông nghiệp trong khu vực tam giác này còn cao. Trình độ dân trí, kỹ thuật sản xuất của một bộ phận lớn dân cư trong vùng còn thấp, nhiều nơi vẫn còn giữ phương thức sản xuất tự cấp tự túc, sản xuất hàng hóa chưa phát triển. Đội ngũ cán bộ kỹ thuật còn thiếu nhiều cả về số lượng và chất lượng, chưa đáp ứng được yêu cầu sản xuất, nhất là sản xuất sản phẩm hàng hóa.

- Các dự án từ nguồn vốn ODA và FDI còn hạn chế cả về số lượng và quy mô. Các dự án ODA chủ yếu dành cho xóa đói, giảm nghèo và một số hoạt động về môi trường. Các doanh nghiệp tư nhân hạn chế về số lượng, chủ yếu ở quy mô vừa và nhỏ.

- Sự phân bố không đều về nguồn nước. Mùa mưa thường có mưa lớn và tập trung gây ra lũ lụt ngập úng ở nhiều nơi, ảnh hưởng đến sản xuất và đời sống của nhân dân. Hạn hán kéo dài là tình trạng phổ biến trong mùa khô, vấn đề thiếu nước về mùa khô ngày càng trở nên nghiêm trọng vì diện tích rừng ngày càng bị thu hẹp.

- Hậu quả của chiến tranh kéo dài và quá trình khai thác tài nguyên phục vụ sản xuất và đời sống không hợp lý, thiếu quy hoạch nên diện tích rừng bị suy giảm nhanh chóng, môi trường sinh thái đang bị đe dọa nghiêm trọng. Diện tích đất trống đồi núi trọc đang có xu hướng tăng lên, bị thoái hóa, xói mòn rửa trôi.

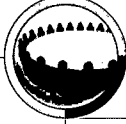
Để nâng cao hiệu quả hợp tác trong thời gian tới

Thứ nhất, triển khai có hiệu quả chương trình phối hợp hành động chung giữa các bộ, ngành, các địa phương của ba nước, và giữa Trung ương với địa phương của mỗi nước.

Theo thỏa thuận giữa ba bên, mỗi nước đã hình thành một nhóm công tác Tam giác phát triển. Phía Việt Nam, Bộ Kế hoạch và Đầu tư là nòng cốt, phía Lào là Bộ Ngoại giao và phía Cam-pu-chia là Bộ Thương mại. Nhiệm vụ trước tiên của các nhóm công tác là chuẩn bị nội dung hợp tác trong Tam giác phát triển cho cuộc gặp ba Thủ tướng Cam-pu-chia, Lào và Việt Nam hàng năm. Trong thời gian trước mắt khi các dự án hợp tác còn ít với quy mô nhỏ, nhóm công tác mang tính “liên ngành” hiện nay còn đáp ứng được và điều phối được các hoạt động hợp tác trong khu vực Tam giác phát triển. Tuy nhiên, trong tương lai,

khi các dự án đòi hỏi mức độ chuyên sâu nhiều hơn, hoặc số lượng các dự án hợp tác trong mỗi ngành, mỗi lĩnh vực nhiều hơn, đối với những ngành quan trọng, được ưu tiên, cần có một nhóm công tác chuyên ngành.

Ở cấp tỉnh, địa phương trong Tam giác phát triển vừa là chủ thể chính của sự hợp tác, vừa là nơi thụ hưởng những kết quả hợp tác. Do vậy, kết quả của sự hợp tác phụ thuộc rất lớn vào sự năng động, tích cực của chính quyền địa phương và doanh nghiệp ở đây. Nhận thức được vấn đề nêu trên, trong cuộc họp ba nhóm công tác về Tam giác phát triển Cam-pu-chia - Lào - Việt Nam lần thứ hai tại Viêng Chăn với sự tham gia của đại diện các địa phương trong Tam giác phát triển, các bên cho rằng nên tổ chức những cuộc gặp cấp tỉnh tạo điều kiện cho các địa phương và khu vực doanh nghiệp tiếp xúc với nhau, bàn bạc trao đổi về phương hướng và những dự án cụ thể, những vướng mắc cần tháo gỡ thông qua các cấp có thẩm quyền cao hơn. Thời gian qua, cuộc gặp cấp tỉnh được tiến hành luân phiên giữa các địa phương trong Tam giác phát triển. Kết hợp trong thời gian diễn ra các cuộc gặp cấp tỉnh đã tổ chức cho các bên tham quan, tiếp xúc với các đối tác...

Thứ hai, xây dựng và áp dụng cơ chế, chính sách ưu đãi đặc biệt, bổ sung những cơ chế, chính sách đặc thù với độ ưu tiên cao hơn để thu hút đầu tư vào khu vực Tam giác phát triển. Có cơ chế khuyến khích nhất để kêu gọi đầu tư cho các công trình lớn, then chốt, như xây dựng đường giao thông và các công trình hạ tầng khác cho khu vực này... Tạo điều kiện thuận lợi cho dòng lưu chuyển hàng hóa, con người và vốn đầu tư qua biên giới trong phạm vi Tam giác phát triển thông qua việc phối kết hợp chặt chẽ giữa thủ tục hải quan và nhập cảnh. Áp dụng cơ chế thuận lợi nhất cho người qua lại và cư trú của tất cả các địa phương trong Tam giác phát triển, cho phép người lao động được cư trú theo chương trình và thời hạn của các dự án đầu tư; tạo điều kiện để sử dụng lao động qua ngày ở những khu kinh tế cửa khẩu, chẳng hạn như công dân thuộc các tỉnh trong Tam giác phát triển qua lại kinh doanh, du lịch... được sử dụng giấy thông hành chung trong Tam giác phát triển. Tạo điều kiện thuận lợi cho khách nước ngoài xin visa tại các cửa khẩu trong Tam giác phát triển.

Đối với các khu kinh tế cửa khẩu, xem xét việc hình thành các khu công nghiệp tạm nhập - chế biến - tái xuất

nhằm tận dụng lợi thế về lao động, vùng nguyên liệu, thuế suất ưu tiên hàng xuất khẩu cho những nước nghèo của Tổ chức Thương mại thế giới (WTO); có cơ chế, chính sách tài chính (ưu tiên cao nhất về thuế, hỗ trợ vốn, ưu đãi tín dụng...) để phát triển hệ thống kết cấu hạ tầng. Có chính sách tín dụng ưu đãi đặc biệt đối với các nhà đầu tư kinh doanh tại Tam giác phát triển.

Thứ ba, tiếp tục tạo hành lang pháp lý thông thoáng thông qua các chính sách thuế, thủ tục đầu tư thuận lợi cho các doanh nghiệp của ba nước, nhất là trong các lĩnh vực, như giao thông; thăm dò, khai thác và chế biến khoáng sản; trồng và chế biến cao-su, cà-phê; đầu tư phát triển điện lực, viễn thông; du lịch...

Thứ tư, tập trung thực hiện các mục tiêu trong “Quy hoạch tổng thể điều chỉnh phát triển kinh tế - xã hội khu vực tam giác phát triển Cam-pu-chia - Lào - Việt Nam tới năm 2020”. Phấn đấu duy trì tăng trưởng GDP (của 13 tỉnh trong khu vực) đạt mức 10%/năm và tăng mức GDP đầu người toàn khu vực (năm 2015 trung bình đạt 1.500 USD)⁽²⁾.

Thứ năm, quan tâm đến các vấn đề phát triển bền vững, như bảo vệ môi trường, giáo dục đào tạo, phát triển con người và bảo đảm an sinh xã hội cho người dân trong khu

vực Tam giác phát triển. Chung tay tìm kiếm và xây dựng giải pháp lâu dài cho quản lý và sử dụng bền vững các nguồn tài nguyên thiên nhiên. Phối hợp triển khai các dự án: khí tượng thủy văn và biến đổi khí hậu, địa chất khoáng sản, quản lý nguồn nước xuyên biên giới; quản lý đất đai... Tiếp tục tăng cường hợp tác giáo dục, đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Tăng cường hợp tác trao đổi thông tin, phối hợp chặt chẽ giải quyết các vấn đề về an ninh tại khu vực biên giới, kiên quyết ngăn chặn các hoạt động phi pháp, sai trái. Chú trọng công tác tuyên truyền, giáo dục, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của người dân.

Thứ sáu, bên cạnh việc phát huy tối đa nguồn lực của mỗi nước, cần tranh thủ thêm nguồn lực từ các quốc gia đối tác phát triển (Nhật Bản, Hàn Quốc,..) và các tổ chức tài chính quốc tế, như Ngân hàng Thế giới (WB), Ngân hàng Phát triển châu Á (ADB). Trong việc này, cần phối hợp chặt chẽ giữa ba quốc gia để tạo tiếng nói chung và khai thác tối đa ưu thế về cơ chế chính sách, quy mô kinh tế của khu vực Tam giác phát triển ■

(2) <http://plo.vn/kinh-te/giu-gdp-13-tinh-trong-tam-giac-phan-trien-dat-10-511630.html>